

Adroddiad crynodeb i rieni a gofalwyr ar Ysgol Uwchradd Cyfarthfa

Dyddiad yr arolygiad: Mawrth 2024

gan Estyn, Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Trosolwg

Mae arweinwyr ar draws yr ysgol yn dangos ymrwymiad clir i gymuned yr ysgol ac yn darparu amgylchedd gofalgwr a chefnogol. Ers ei benodi, mae'r pennaeth wedi gosod disgwyliadau uchel ynghylch presenoldeb, ymddygiad ac ymgysylltiad disgyblion â dysgu.

Yn gyffredinol, mae'r cwricwlwm yng nghyfnod allweddol 4 yn cynnig ystod addas o bynciau cyffredinol a galwedigaethol. Gwnaed addasiadau i'r cwricwlwm i wella deilliannau yn llwyddiannus ar gyfer nifer fach o ddisgyblion sydd mewn perygl o ymddieithrio. Mae'r disgyblion mwyaf bregus, gan gynnwys y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) sylweddol, yn elwa ar raglenni astudio pwrpasol. Mae arweinwyr wedi gweithio gydag ysgolion cynradd lleol i ddatblygu cwricwlwm sy'n adeiladu'n addas ar ddysgu blaenorol disgyblion. Fodd bynnag, mae darpariaeth annigonol ar gyfer datblygu medrau rhifedd a llythrennedd disgyblion yn raddol, yn enwedig eu medrau darllen ac ysgrifennu datblygedig. Mae hyn yn rhwystro'u cynnydd llwyddiannus.

Caiff disgyblion ystod o gymorth addas ar gyfer eu lles a'u cynnydd. Er enghraifft, caiff disgyblion gymorth ar gyfer eu hanghenion dysgu ychwanegol, i roi hwb i'w cymhwysedd mewn llythrennedd a rhifedd sylfaenol, ac fe gânt gyfleoedd i ymgysylltu â rhaglenni sydd wedi'u hanelu at wella'u hunan-barch, eu gwydnwch a'u hymgysylltiad ag addysg. Mae disgyblion yn elwa ar ystod eang o weithgareddau allgyrsiol. Maent yn gwerthfawrogi'r cyfleoedd sydd ar gael i ddatblygu dealltwriaeth o wahanol ddiwylliannau, gwerthoedd a dewisiadau bywyd, a pharch amdanynt. Fodd bynnag, mae cyfleoedd annigonol i ddisgyblion ddatblygu eu medrau arwain. Mae staff yn gweithio gyda'i gilydd a gyda phartneriaid yn dda i ddarparu amgylchedd gofalgwr a chefnogol ar gyfer disgyblion, sy'n annog disgyblion sydd mewn perygl o ymddieithrio i aros mewn addysg. Mae disgyblion yn y Ganolfan Adnoddau Dysgu yn cael cwricwlwm difyr sy'n ystyried eu manau cychwyn yn dda. Mae presenoldeb islaw'r presenoldeb mewn ysgolion tebyg, ac mae presenoldeb disgyblion sy'n gymwys i gael prydu ysgol am ddim islaw cyfradd presenoldeb Cymru. Nid yw arweinwyr bugeiliol a lles yn gwerthuso effaith eu gweithgareddau yn ddigon da i nodi pa agweddau ar eu darpariaeth sy'n cael yr effaith fwyaf.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn barchus gydag ymwelwyr, staff a'i gilydd. Mae llawer ohonynt yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol. Maent yn cyrraedd gwersi'n brydlon, yn ymddwyn yn dda, ac yn ymgysylltu'n gynhyrchiol â'u dysgu. Pan mae'r addysgu'n gryf, mae bron pob un o'r disgyblion yn ymgysylltu'n bwrpasol â thrafodaethau dosbarth a gweithgareddau dysgu eraill, a'r rhan fwyaf ohonynt yn gwneud cynnydd cryf. Fodd bynnag, mae lleiafrif o ddisgyblion yn oddefgar yn eu dysgu, ac mae gormod o ddisgyblion yn gadael gwaith heb ei orffen. Mae'r disgyblion hyn yn gwneud cynnydd cyfyngedig, ar y cyfan. At ei gilydd, mae gwendidau pwysig yn yr addysgu mewn lleiafrif o wersi, gan gynnwys mewn meysydd pynciau craidd, lle nad oedd dulliau cynllunio ac addysgu yn diwallu anghenion disgyblion yn ddigon da.

Ers ei benodi ddeunaw mis yn ôl, mae'r pennaeth wedi dangos dealltwriaeth gadarn o'r cryfderau a'r meysydd i'w datblygu eang yn yr ysgol, ac ystyrir y meysydd hyn yn briodol wrth gynllunio gwelliant. Mae wedi cefnogi uwch arweinwyr ac arweinwyr canol yn briodol i ffurfio dealltwriaeth well o ansawdd yn eu meysydd cyfrifoldeb. Fodd bynnag, nid yw'r strwythur arweinyddiaeth presennol yn darparu trefniadau rheoli llinell cadarn ar draws y cwricwlwm, yn enwedig mewn pynciau craidd. Mae gan arweinwyr farn rhy gadarnhaol am ansawdd y ddarpariaeth yn eu meysydd ac nid ydynt yn nodi meysydd i'w datblygu yn ddigon manwl. Mae hyn yn rhwystro'u gallu i gynllunio'n drylwyr ar gyfer gwelliannau yn nysgu a lles disgyblion. At ei gilydd, nid yw arweinyddiaeth wedi cael digon o effaith ar fynd i'r afael â diffygion mewn addysgu, gwella presenoldeb, datblygu medrau disgyblion a'u defnydd o'r Gymraeg y tu allan i wersi Cymraeg. Codwyd ychydig o bryderon ynghylch iechyd a diogelwch gan arolygwyr yn ystod yr arolygiad.

Argymhellion

- A1 Sicrhau bod y strwythur arwain yn deg ac yn cynnwys rolau, cyfrifoldebau a llinellau atebolrwydd clir
- A2 Mireinio hunanwerthuso a chynllunio gwelliant i ganolbwyntio'n fanwl ar yr agweddau pwysicaf ar y ddarpariaeth sydd angen eu gwella
- A3 Mynd i'r afael â gwendidau mewn addysgu fel ei fod yn effeithio'n gadarnhaol ar gynnydd disgyblion mewn gwersi a thros gyfnod
- A4 Cryfhau'r ddarpariaeth ar gyfer cydlynu datblygiad graddol medrau llythrennedd, rhifedd a digidol disgyblion
- A5 Gwella presenoldeb disgyblion
- A6 Mynd i'r afael â'r materion iechyd a diogelwch a nodwyd yn ystod yr arolygiad

Beth sy'n digwydd nesaf

Yn unol â Deddf Addysg 2005, mae PAEF o'r farn bod angen mesurau arbennig mewn perthynas â'r ysgol hon. Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i ddangos sut bydd yn mynd i'r afael â'r argymhellion. Dyma'r lefel ddwysaf o weithgarwch dilynol statudol. Bydd Estyn yn monitro cynnydd yr ysgol bob tymor ar ôl cyhoeddi'r adroddiad arolygu.

Cyd-destun yr ysgol

Enw'r darparwr	Ysgol Uwchradd Cyfarthfa
Awdurdod lleol	Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful
Iaith y darparwr	Saesneg
Math o ysgol	Uwchradd
Nifer y disgyblion ar y gofrestr	858
Disgyblion o oed ysgol statudol	857
Canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd (Canran genedlaethol y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd yn y sector uwchradd yw 21.2%)	19.1%
Canran y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol (a) (Canran genedlaethol y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol yn y sector uwchradd yw 14.8%)	14.7%
Canran y disgyblion sy'n siarad Cymraeg ar yr aelwyd	0.0%
Canran y disgyblion sy'n siarad Saesneg fel iaith ychwanegol	0.8%
Dyddiad penodi'r pennaeth	01/09/2022
Dyddiad arolygiad blaenorol Estyn (os yw'n berthnasol)	14/03/2016
Dyddiad dechrau'r arolygiad	18/03/2024

Ⓜ Hawlfraint y Goron 2024: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 23/05/2024

Sylwer, efallai na fydd y ffotograffau sy'n cael eu dangos yn rhai o'r ysgol sy'n destun yr adroddiad hwn.